

Telegram cunsumadëures setember/october 2012

Apps ingordies de dać – anuzadus de spidl

N stüde descür la furia de cöie adöm dać

N stüde dl „Institut für Technikfolgen-Abschätzung“ dl’Academia Austriaca dles Sciënzés sön inciaria dla Čiamena di lauranć mostra che tres geodać, sciöche les coordinades-gps o i punć d’azès WLAN, vara da ciafè fora olache l’aparat é y cun chësc po i abinadus de dać ti jì do ai movimënć dl utënt. Ajache an à feter dagnora para le smartphone o le tablet, dàn inant tröpes informaziuns personales, sce al é abinadus de dać che ti va dô. Dandadöt les apps va bun por la furia de racoiüda de dać personai che vëgn tres maiù. Les apps fej sovënz da „falzada“ y ascogn le dërt fin: la racoiüda de dać. Sovënz é i pitadus de apps lià a firmes de retlam, che röia a chësta moda pro tröc dać.

A ci che i désses mëte averda canche i adorëis aplicaziuns sön le smartphone y le tablet

- 1. Istalede ma aplicaziuns da na fontana de crëta. Liede i iudizi che i ciafëis tla rëi (app-shop o forum) denant co les istalè.
- 2. Controlede i dérç d’azès tratan l’istalaziun. Les opziuns che alda laprò é de regola sot “impostaziuns”. Sön i fonins cun Android y i aparać Apple vara da le fà dan l’istalaziun. Daldô podëise dejativé tres le menü “opziuns” por ej. i “sorvisc de geolocalisaziun”. Sce i aratëis che na app ves damanes massa autorisaziuns por les funziuns che ara pîta, él damì da ne la istalè nia.
- 3. Čiarede da mëte dantadöt averda pro apps debann. Ne stede a cliché sön links de retlam.
- 4. Metede averda ai sorvisc sön i dać. Sön n valgûgn fonins vara da i blochè, a chësta moda se stravardëise da na maladoranza da pert dles apps.
- 5. Dejistalé les apps che i n’adorëis nia plü. A chësta moda tignëise fora le prigo che ares orties inant dać “doia”.

Combatimënt cuntra les ingianades di „cosć ascognüs“ te internet

Dal 1. d’agost dl 2012 inant él en forza ti Païsc Todësc la soluziun “button”

Da agn incà ciafa la Zentrala di Consumadus Europeica (ZCE) de Balsan tröpes segnalaziuns da consumadus che conta che ai à ciafè cunc, ghiranzes o comunicaziuns da ofizi che recuperëia credic o da avocać, do che ai s'à scrit ite zënza orëi sön plates web che parô debann, mo che é a paiamënt. Gonot nen vara de plates internet todëscs che pîta sorvisc desvalis, mo che ascogn les informaziun sön i cosc y la dorada dl contrat. Dal 1. d'agost dl 2012 inant él en forza ti Païsc Todësc la soluziun "button", y an spera che de te' plates scomparëscs. Al é da odëi sce i gesturs de chëstes plates se lasciarà tomè ite val' d'ater por ester bugn da jì inant cun sües ativities al limit dla legalité. La Zentrala di Consumadus Europeica de Balsan pîta de plü informaziuns al numer 0471/980939 o ala misciun de posta eletronica info@euroconsumatori.org.

Finanziamënċ: les banches ne po nia sforzè sö cunc o polizes

Cun le „decret-Salva-Italia” (L. 27/2012) él gnü mudé danterater ince le Codesc dl Consum: “Al vëgn considré nia coreta la pratica kommerziala de na banca, de n istitut de credit o de n intermediar finanziar che, por stlü jö n contrat d'imprëst, obliëia le tliënt da sotescrì na poliza d'assiguraziun de chë banca, chël istitut o chël intermediar o da daurì n cunt corënt pro chë banca, chël istitut o chël intermediar.” Chësta norma vel por imprësc, credic y d'atri contrać che toca pro la definiziun de “imprëst” aladô dl Codesc Zivil (art. 1813).

I tliënċ dla banca, a chi che l'intermediar bancar o finanziar damana che al vëgnes stlüt jö contrać implü por paié fora le finanziamënt, dess documentè chisc faċ. La Zentrala di Consumadus é arjignada da ti lascè alsavëi les maladoranzes ales autorités compétentes.

Le Garant dla Concorënza y dl Marcé po straufè la pratica kommerziala nia coreta cun sanziuns administratives che va da 5.000 a 500.000 euro, aladô dla sort dla violaziun y de süa dorada. Ti caji nominà dessura ne po la sanziun nia ester plü bassa co 50.000 euro (cfr. art. 27, coma 9, d.lgs. 206/2005).

Responsabilité zivila privata: indespensabla ince por che che va cun la roda

Ince che che va cun la roda messess avëi na poliza de responsabilité zivila privata. Les somes de rembursamënt che ti speta a na porsona danejada, che ne vëgn nia aratada responsabla de n inzidënt cun la roda, po ester granes y la porsona responsabla podess avëi de grandiscimes dificoltés finanziaries do la għiranza de na refata di dagns. La curida dl'assiguraziun po gnì arjunta tres la stipulaziun de na poliza de responsabilité zivila o po ester pert dl'assiguraziun sön l'abitaziun. Implü fóssel da tó en considraziun ince la stipulaziun de n'assiguraziun por inzidënċ, che cür tl caje de n inzidënt cun la roda ince i dagns che vëgn da n'invalidité permanënta.

Finanziamënċ: či rata va pa bun?

Le calcoladù dla disponibilité ves dëida respogne a chësta domanda. Cun chësc calcoladù vara da ciafè

fora l'import "sostenibl" por la retüda de n finanziamënt o de n imprëst te osta situaziun finanziara (confrunt danter tan che an davagna y tan che an spënn). Por cumprè n'abitaziun de proprieté, fóssel a vigni moda bun da avëi bele sparagné n chert o n terzo dl capital che va debojëgn. Por avëi n cheder realistich de osta situaziun finanziara vara da adorè incé osc liber contabl online, desponibl debann y te forma anonima sön www.contiincasa.centroconsumatori.it.

Por cuantifiché tan che i dëis fora, podëise incé ti ćiarè ales spësés de na familia mesana dl Südtirol: www.provinz.bz.it/astat.

L'import che romagn po gnì tut sciöche basa por ciafè fora la rata de retüda. Pian ia da chësc import vara da calcolè cun le calcoladù di imprësc l'import dl imprëst.

Le prozedimënt europeich por de pices stritaries: degûgn ne le conësc

La Rëi dles Zentrales di Consumadus Europeiches (ECC-Net) à publiché na relaziun sön le prozedimënt europeich por les pices stritaries. I resultaç desmostra che incé sce al é en teoria n stromënt de soluziun dles stritaries de consum sura i confins fora asvelt, economich y sauri, n'él nia tröc che le conësc y l'adora.

Sce val' ne va nia pro na cumpra sura i confins fora tla UE é le prozedimënt europeich por les pices stritaries öna dles possibilités por ciafè na soluziun pro n valur de strit ćina 2.000 euro. Porimpò desmostra na relaziun presentada dala Rëi dles Zentrales di Consumadus Europeiches (ECC-Net) che chësta prozedöra, saurida da adorè y che vëgn aplicada dal 1. de januari 2009, ne vëgn sovënz nia adorada.

De plü informaziuns é da ciafè chilò: www.euroconsumatori.org.

Register dles obieziuns: le stromënt nü n'à nia ćiamò albü chësc gran suzès chilò da nos I trentins indere é plü daverç

A che ne ti él pa mai sozedü? N iade che i sun rovà a ćiasa y che i sperun da se gode n pü de calma, sónel bele le telefonn y al vëgn pité da stlü jö n contrat nü por le telefonn de ćiasa o por le strom, o por cumprè n madroz o na stüa; la lista dles cosses che vëgn venüdes al telefonn ne se röia pö gnanca. Le consumadù n'à baldi sovënz nia le tëmp da ponsè do sce les ofertes va bun o manco: tanç de os savess pa atira da dì cal che é le „dërt“ prisc de n madroz de fira de coco o na fornidöra de strom? Y insciö pol sozede che n "scê" dit debota devëntes na dezijiun (economica) falada.

Vara da tignì fora chëstes situaziuns? Da n pez incà vara da mëte ite le numer de telefonn tl "Register dles obieziuns". Tres chësc inserimënt vëgnel garanti (o altamo spéron) che le numer ne vëgnes nia plü adorè por fà retlam. I consumadus de nostra provinzia ne s'à nia ćiamò cis anuzé de chësc stromënt nü: di 145.347 numeri tla provinzia, nen él ma ćina ségn 7.573 te chësc register. Chëstes zifres va plü o manco a öna cun la mesaria nazionala (olache al é 1.101.667 numeri sön 21.113.000). Al pê che i trentins sides trö' plü atifs, ai à bele metü ite 12.162 numeri sön 225.316.

Co damanè che al vëgnes metü ite le numer de telefond tl register?

L'iscriziun po gnì fata tres:

- n formular eletronich sön la plata web www.registrodelleopposizioni.it
- posta eletronica ala misciun abbonati.rpo@fub.it aladô dles modalités dades dant sön la plata internet
- le numer vërt 800.265.265
- l'étra racomanada ala misciun: "GESTORE DEL REGISTRO PUBBLICO DELLE OPPOSIZIONI-ABBONATI" UFFICIO ROMA NOMENTANO CASELLA POSTALE 7211, 00162 ROMA RM, injuntan na copia de n documënt d'identité
- fax al numer 06.54224822, ajuntan na copia de n documënt d'identité.

Cuta de bol sön i contraç bancars: na jungla

Mudaziuns legislatives da dan da püch à mudé dassënn le cheder dles cutes sön i produc finanziers. La retignüda d'acunt standard sön i rendiménç é dl 20%. Por ci che reverda indere la cuta de bol por i libri de sparagn y i cuncorënç paia i tliénç, consumadus privaç, 34,20 euro al ann, sce al é mesanamenter passa 5.000 euro lassura. Por i cunc de deponüda indere pàion dl 2012 le 0,10% cun n minim de 34,20 euro y n mascim de 1.200 euro (dl 2013 saràl le 0,15% cun le minim de 34,20 euro y zénza import mascimal), independentementer dala soma mesana, canche le contrat toma o ai 31.12 de vigni ann. En cört: che che deura n cunt de deponüda ne benefiziëia nia dla "no-tax-area" sot i 5.000 euro, y la cuta va sö aladô de tan che al é lassura.

Le Garant por la Concorënza y le Marcé à bele informè le Govern che le regolamënt da ségn deformëia le marcé. Al momënt n'él nia ciámò stè na reaziun da pert dl Govern. Al romagn da s'audè che na regolamentaziun nöia respetes ince la condiziun di "pici sparagnadus".